

редусім у міських поселеннях. Її утворюють універсальні крамниці з реалізації широкої номенклатури продовольчих і непродовольчих товарів. Для потреб мануфактурного виробництва і знову створеної роздрібно-торговельної мережі формується також мережа гуртових складів у місцях концентрації виробництва і споживання продукції мануфактур.

Бурхливий розвиток машинного виробництва породжує потребу значного збільшення обсягів інвестицій у промислове виробництво, а отже залучення додаткових грошових і матеріальних ресурсів. Відповідно, швидкими темпами розвиваються елементи інфраструктури товарного ринку, покликані задовольнити фінансові і матеріальні виробничі потреби.

Кредитно-фінансове регулювання мануфактурного виробництва на початках здійснюють лихварі – бізнесмени, що спеціалізувалися на наданні та забезпеченні кредитів під ведення аграрного чи промислового виробництва. Поступово в їх руках концентруються значні фінансові ресурси, а також нерухомість, які постійно знаходяться у господарському обороті, таким чином відбувається концентрація капіталу.

Ріст обсягів суспільного виробництва неминує призводити до зростання фізичної кількості і напрямків вантажопотоків і, своєю чергою, вдосконалення і модернізації транспортних засобів. У цю епоху розвивається спеціалізований морський і гужовий вантажний транспорт, проводиться активна колонізація нових країн і територій, відкриваються і вдосконалюються нові транспортні маршрути у різних частинах світу.

Еволюція системи бізнесу не завершується на етапі мануфактурного виробництва, через етапи машинного і крупносерійного індустріального, вона приходить до сучасного етапу глобального постіндустріального виробництва.

УДК 630.1

Доц. С.С. Дикий, канд. екон. наук – УкрДЛТУ

ПИТАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОСІЧНОГО ФОНДУ

Висвітлюються питання аналітичності та оперативності обліку затрат лісозаготівельного виробництва та покращання калькуляції його продукції.

Doc. S.S. Dykyj – USUFWT

Questions rational can assist woody fund

Elucidate analytical questions and expenditures calculation drive woodiest of production and grow prettier to of his production.

Як показало дослідження, діюча на даний час у лісопідприємствах система обліку затрат, спрямована на одержання відомостей про витрати у цілому по лісозаготівельному виробництву та поквартальне калькулювання собівартості лісопродукції не забезпечує повної, достовірної та своєчасної інформації про формування собівартості і здійснення постійного контролю за їх рівнем.

Методика визначення показників собівартості на основі знеособленого та недостатньо диференційованого відображення виробничих затрат призводить до того, що затрати підприємства, які залежать і не залежать від діяльності окремих

підрозділів лісопідприємств, об'єднані разом. За даними такого обліку, неможливо визначити собівартість продукції різних підрозділів підприємства, визначити результати роботи бригади на лісосічних, лісотранспортних на нижньоскладських роботах, ефективність використання лісозаготівельного обладнання, засобів лісовозного транспорту, проаналізувати вплив факторів, які впливають на рівень собівартості продукції.

Відповідно до діючої Інструкції з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції лісоексплуатації, обліку, як продукція лісозаготівель, підлягає тільки стовбура дерева і усі експлуатаційні затрати на засвоєння лісосічного фонду відносяться лише на її собівартість. Решта компонентів лісосічного фонду (гілки, сучки, вершки, хвоя, кора і т.п.) не обліковуються та не оцінюються.

Така практика обліку затрат і калькулювання не відповідає сучасному рівню господарювання, не сприяє виконанню важливих народногосподарських завдань, повному та раціональному засвоєнню лісосічного фонду діючих лісозаготівельних підприємств.

Оскільки заготівля всієї біомаси лісосічного фонду не планується, а ступінь її використання не аналізується, лісозаготівники для виконання плану вимушені засвоювати все нові й нові лісові площі. При цьому створюється видимість, що підприємства не несуть ніяких втрат, проте в дійсності величезні збитки в обліку не виявляються. Вони залишаються прихованими і повністю відносяться на собівартість стовбурної деревини.

При калькулюванні собівартості продукції нестовбура дерева до уваги не береться. Однак гілки, сучки, кора, хвоя, пеньки у сучасних умовах можуть ефективно використовуватися у промислових цілях. Вони мають високу споживчу вартість і, оскільки утворюються у процесі праці, повинні одержати економічно обґрунтовану вартісну оцінку. Списання видатків лісоексплуатації тільки на стовбуру деревину не відображає величини дійсних затрат на виробництво одиниці продукції. Створюється таке становище, коли збитки, пов'язані з нерациональним використанням лісосічного фонду в обліку не виявляються, а покриваються за рахунок собівартості стовбурної деревини.

Лісосічний фонд – це комплексна сировина, яка складається з цілого ряду корисних компонентів – стовбурної деревини, сучкової маси, пеньків, коренів, деревинної землі. В обліку повинні відображатися усі види продукції, а не тільки стовбура деревини.

Повний облік всього фактичного обсягу лісозаготівельної продукції дозволить визначити втрати від нерационального використання лісосічного фонду, які дійсно мають місце, та орієнтувати підприємства на необхідність комплексного його засвоєння.

Визначення собівартості усіх видів лісопродукції та втрат, пов'язаних з її нерациональним використанням, допоможе з'ясувати причини збитковості, виявляти наявні резерви та можливості значного підвищення ефективності всього лісозаготівельного виробництва.

Відповідно до діючого положення до складу продукції лісозаготівельного виробництва включається тільки стовбура дерева – ділові сортименти і дрова. Решта продукції вважається відходами. У сучасних умовах найвищу ефективність масового використання лісопродукції забезпечує глибока хіміко-механічна пере-

робка деревини, продуктами якої є тарний картон, ДСП, ДВП і т.п. У зв'язку з цим ресурсам зниженої якості (сучкам, вершкам, "неліквідний" деревині і т.п.), які використовуються для виготовлення повноцінних заміників ділової деревини, недоцільно надавати іншу економічну сутність, відмінну від економічної сутності стовбурної деревини. Їх слід об'єднати під назвою "технологічна деревинна сировина" і включати до складу основної продукції лісозаготівель. Даний вид лісових ресурсів за ефективністю застосування у народному господарстві близький до стовбурової деревини.

Включення технологічної деревинної сировини до складу основної продукції відповідає основному завданню сучасного лісозаготівельного виробництва, яке полягає у забезпеченні задоволення потреб народного господарства України у діловій деревині та сировині для виробництва її заміників.

Хвою і кору, які є неминучим результатом технологічного лісозаготівельного процесу, правомірно відносити до побічної продукції лісозаготівель. Практично питома вага їх у загальному обсязі заготівель незначна. Найбільша частина кори відокремлюється від деревини і набирає самостійного значення не у лісозаготівельному, а лісопилному виробництві. Корисні властивості хвої і кори вимірюються іншими ефектами. Їх споживча вартість, на відміну від технологічної деревинної сировини, визначається не здатністю замінювати ділову деревину, а іншими корисними властивостями. Однак включення хвої та кори до складу побічної продукції лісозаготівель ні в якому разі не зменшує їх значення як цінної сировини порівняно з іншими продуктами лісозаготівель. Їх заготівля може суворо регламентуватися. Вони мають стійку характеристику параметрів, тому на них можна встановити ДЕСТИ. Затрати на виробництво хвої та кори можуть бути виражені у кількісних та вартісних показниках, тому що вказані види сировини утворюються одночасно з основними, мають споживчу вартість, а також цільовий напрямок при використанні.

Потреби повного та раціонального використання деревинної сировини викликає необхідність перегляду діючих об'єктів обліку затрат за калькулювання. Для раціонального управління сучасним лісозаготівельним підприємством недостатньо знати собівартість заготівлі однієї лише стовбурної деревини. Щоби правильно визначити прибуток, рентабельність, ефективність лісозаготівлі, облік затрат і калькулювання повинні здійснюватися по всій номенклатурі лісопродукції, яка заготовляється. Використання кожного виду деревинної сировини, як об'єктів калькуляції дозволить підвищити достовірність обліку витрат виробництва, правильність визначення собівартості всіх видів продукції, у тому числі і стовбурної деревини.

Єжи Левчук, к.е.н. – Бялостоцький університет (Польща)

ГОЛОВНІ ОБМЕЖЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ РЕГІОНІВ

Південні і південно-східні регіони Польщі є переважно сільськогосподарськими регіонами, які характеризуються великою роздільністю господарств, перенаселеністю і відсталістю у порівнянні, наприклад, з центральними регіонами з набагато вищою культурою виробництва та, головне, інноваційною привабливістю в напрямку агротехніки.

Аналіз просторової диверсифікації вимагає врахування комплексу факторів впливу на економічну політику в сільському господарстві, вирішальне значення серед яких мають показники: рівня безробіття і рівня надлишку сільськогосподарської продукції.

Ще одним фактором, який формує можливості та потреби суспільно-економічного розвитку сільських регіонів, є їх демографічний стан. В тих регіонах, в яких краще розвинуті несільськогосподарські функції і на вищому рівні знаходиться інфраструктура, там кращим є демографічний стан: сільське населення складається не лише з пенсіонерів і людей з низьким рівнем освіти.

Бар'єри, які потрібно подолати при вирішенні питання розвитку сільськогосподарських регіонів, можна розділити на первинні, вторинні і похідні. Первинні бар'єри: рівень інвестицій, економічна інфраструктура, майновий та сировинний рівні. Вторинні бар'єри: інституційно-організаційний, наявність відповідної робочої сили та суспільної інфраструктури. Похідні бар'єри: рівень купівельної спроможності, стан невпевненості (фрустрації), екологічна безпека. Вирішення згаданих вище проблем можливе лише при повній мобілізації можливостей села, району і регіону.

Dr. Jerzy Lewczuk – Uniwersytet w Białymstoku

GLÓWNE OGRANICZENIA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Wstęp

Zróżnicowanie rozwoju społeczno – gospodarczego szeroko rozumianych obszarów wiejskich Polski ma wiele różnych przyczyn. Część z nich umocowana jest w przeszłości. Okres rozbiorów i związane z tym różnice w rozwoju poszczególnych zaborów mają wpływ na dywersyfikację rozwoju określonych terenów (inny poziom rozwoju terenów byłego zaboru austriackiego – Galicja – a jeszcze inny zaboru pruskiego czy rosyjskiego). Istotną przyczyną polaryzacji rozwoju wiejskich obszarów problemowych jest też lokalizacja względem węzłowych ośrodków przemysłowych, rynków pracy pozarolniczej, rynków zbytu produktów rolniczych, jak też szlaków komunikacyjnych, ułatwiających rozwój pozarolniczych funkcji gospodarczych na tych obszarach. Na kształtowanie się przestrzennego zróżnicowania struktur gospodarczych (przemysł, handel, usługi) na terenach wiejskich znaczny wpływ wywierało też peryferyjne położenie względem węzłowych centrów rozwoju, a więc położenie peryferyjne w układzie regionów. Inna sytuacja występuje w województwach Podkarpackim i Podlaskim, a zupełnie inna w Wielkopolskim i Mazowieckim. Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na pozytywne, bądź negatywne trendy w rolnictwie i na obszarach wiejskich jest sytuacja demograficzna oraz procesy migracyjne. Mogą one w istotnym stopniu wpływać na poziom rozwoju tych obszarów. Niebagatelne znaczenie na obecnym poziomie rozwoju kraju i poszczególnych jego układów lokalnych odgrywa poziom i standardy infrastruktury technicznej. Infrastruktura techniczna to jest kwestia zasadnicza, uwzględniana przy budowie najróżniejszych strategii budowanych na różnych poziomach (gmina, powiat, region).

Bariery rozwoju gospodarczego

Wśród istotniejszych czynników dywersyfikujących struktury gospodarcze obszarów wiejskich należy wymienić odmienną strukturę agrarną (uwarunkowaną historycznie) w poszczególnych regionach kraju. Bowiem rolnictwo jest dominującą funkcją gospodarczą w przeważającej większości obszarów wiejskich. Odnosi się to do struktury sektorowej. Na przykład w niektórych gminach zachodniej i północnej Polski udział sektora państwowego rolnictwa zajmował główne miejsce w strukturze gospodarki wiejskiej. Dlatego też trafniejsze byłoby określenie – "sektor rolnictwa